

Olgeta pikinini man na meri na olgeta bikpela manmeri, ol i impoten na ol i mas i gat wankain sans long mekim samting ol i laikim, pilim seif, i gat rispek i kam long ol na i gat ol lain i putim yau na harim ol.

Tasol, bikos long samting ol i kolim 'gender inequality', ol meri na ol pikinini meri i save lusim skul, na ol i save fosim ol long marit, ol i save kisim liklik mani long wankain mak bilong wok ol i mekim na ol lain i save kros na pait long ol.

Long olgeta hap bilong graun, ol meri na ol pikinini meri i save stap insait long 'exploitation', 'abuse' na 'harassment', bikos ol i meri na pikinini meri. Dispela em i ken kamap long laip autsait long intanet na em i ken kamap 'online' tu.

Em i impoten long tingim olsem olgeta manmeri i gat wok long mekim long stopim 'gender inequality' na kamapim ples we i seif long ol meri na ol pikinini meri.

Mi bai mekim wanem kain pasin long soim 'gender equality' na positif pasin taim mi stap 'online'?

1. **Soim rispek long olgeta manmeri na mekim pasin we yu laikim ol i mekim long yu.** Yusim ol gutpela toktok wantaim ol narapela, taim yu stap 'online' na long laip bilong yu yet. Soim rispek long ol samting we i narakain long yu na amamas long ol dispela samting we i narakain na i stap 'online'.
2. **Tingim olsem pasin bilong 'bullying' na 'harrasment' na kros na pait long narapela em i no orait long mekim.** Yu ken tok nogat long pasin nogut, wantaim ol kain pasin nogut we ol i save mekim long ol meri na ol pikinini meri. Ripotim dispela pasin, tokim ol pren bilong yu na askim long helpim.
3. **Putim yau na lainim samting – soim intres long wanem ol samting i save kamap insait long laip bilong ol meri na ol pikinini meri na no ken sem long senisim tingting bilong yu.** Serim infomesen bilong 'gender inequality' wantaim ol pren na famili bilong yu.

Bai mi mekim wanem long banisim mi yet long 'abuse' we i save kamap bikos long 'gender' bilong mi taim mi stap 'online'?

1. Trastim wanem samting yu pilim long bel bilong yu. Sapos wanpela man o meri i mekim yu pilim nogut o i no seif, skelim wanem samting yu pilim na sanap strong long wanem samting yu save olsem em i gutpela long yu.
2. Mekim sampela samting long dispela hevi na askim long helpim. Sapos 'sexual abuse', 'exploitation' o 'harassment' i bin kamap long yu taim yu stap 'online' o long laip bilong yu yet, tokim wanpela man o meri we yu trastim na em i ken sapotim yu taim yu stap insait long dispela hevi.
3. Sapos yu lukim sampela samting we i no stret, ol yu lukim tok nogut long ol 'comment' i stap long 'post' bilong wanpela pren bilong yu, o yu lukim samting we i mekim na yu i no pilim gut – tokim sampela lain long dispela. Ripotim ol nogut pasin we i mekim ol lain i pret na na i bagarapim ol lain taim yu stap 'online' na blokim ol lain husat i lai (laik) mekim yu pret o i bagarapim yu long sosol midia bai ol i no inap long kontektim yu.

4. Sapos sampela lain i mekim samting we i mekim yu i pilim olsem yu i no seif o i no pilim gut, o i askim yu long mekim samting we yu no laik long mekim, em i orait long yu tok 'nogat'.
5. Stap wantaim ol manmeri we yu save trastim, kain olsem ol pren na famili.

TINGIM: Olgeta manmeri i mas pilim seif long olgeta hap ol i go long en taim ol i stap 'online'. Em i wok bilong yumi olgeta long mekim intanet i kamap wanpela ples we i seif.

Long kisim moa infomesen, lukim Netsafe New Zealand's infomesen long [gender-based](#) na [gender identity-based](#) 'abuse' we i save kamap 'online'.

